

4300 нови думи в българския език

През септември излезе „Речник на новите думи в българския език от края на ХХ век и първото десетилетие на ХХІ век“, издателство „Наука и изкуство“. Автори са Емилия Пернишка, Диана Благоева, Сия Колковска.

Речникът е изготвен от екип на Института за български език „Проф. Любомир Андейчин“ към БАН.

Думите са извлечени от специално създаден електронен корпус – над 7000 текстове в дигитална форма, включващи 240 млн. словоформи. Според специалистите са необходими най-малко 10 години, за да се разбере дали дадена нова дума ще се навлезе трайно в езика ни.

Съвременният български език за изминалите 20 г. се е обогатил с 4300 нови думи, повечето от които са от чужд произход. Например фейсбук, CV, SMS, GSM, лаптоп и производни глаголи като „чатя“, „копвам“, „логвам“, „импийчмънт“, „лобирам“, „реституция“, „лустрация“. Други са от икономиката – „дилър“, „брокер“, „листинг“ или от сферата на спорта и козметиката – „фитнес“, „рафтинг“, „лифтинг“, „спа“.

Около 700 думи са познати, но имат нови значения. Масовото навлизане на компютрите е довело до второ значение на думи като „мишка“, „икона“, „прозорец“ и „памет“. Познатите цветове като „син“, „червен“ и „жълт“ вече се употребяват и за обозначаване на представители на политически партии.

Присъединяването на страната ни към Европейския съюз е наложило употребата на думи като „евродепутат“, „евробюрократ“, „европрограма“, „евролобизъм“ и др. Появили са се и конструкции като фитнес маниак, фитнес зала, фитнес уред и др. 150 фразеологични изрази са родени през периода на т.нар. преход: „разпъвам чадър над някого“, „изтичат мозъци“, „купувам мозъци“, „изваждам на светло“, „дръпвам шалтера“, „затварям кранчето“, „вдигам адреналина“.

В речника има и нови думи, които са отбелязани като нежелателни за употреба – например атачмънт (прикрепен файл), даунлоуд (записване на компютърни програми от интернет), дискаунт (отстъпка,

намаление в цената на стоката), инсайдер (вътрешен човек), копеймънт (допълнително заплащане) и дискусант (участник в дискусия, дебат).

НОВИ ДУМИ, НАВЛЕЗЛИ СЛЕД 1989 Г. В РАЗЛИЧНИ СФЕРИ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ:

- Икономика – дилър, брокер, банкомат, банкиране, приватизация;
- Политика – гербаджия, гербист, седесар, царист, бесепар, депесар, живковист, неформал, импийчмънт, лустрация, лобизъм, палаткаджия, лустратор, декомунизатор, клиентелизъм, вот, рейтинг, компромат, антикризисен, антикорупционен;
- Европейски съюз – евродепутат, европолитика, евробюрократия, евроскептицизъм, евролобизъм;
- Престъпен свят – думите „мутри“, „вратове“ и „борби“ се употребяват с ново значение;
- Бит на българина – джиесем, мобилен телефон, дисплей, блутуут;
- Забавление – судоку, дартс, караоке, шопинг, аутлет;
- Спорт – джогинг, фитнес, стречинг, рафтинг, спа, уиндсърфинг, каланетика, кайтсърфинг;
- Козметични процедури – лифтинг, пилинг, липосукция;
- Храна – лазаня, фреш, суши, фрапе;
- Култура – фентъзи, екшън, трилър, бестселър, римейк.

ЗНАЧЕНИЯ НА НЯКОИ ДОСКОРО НЕИЗПОЛЗВАНИ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК ДУМИ:

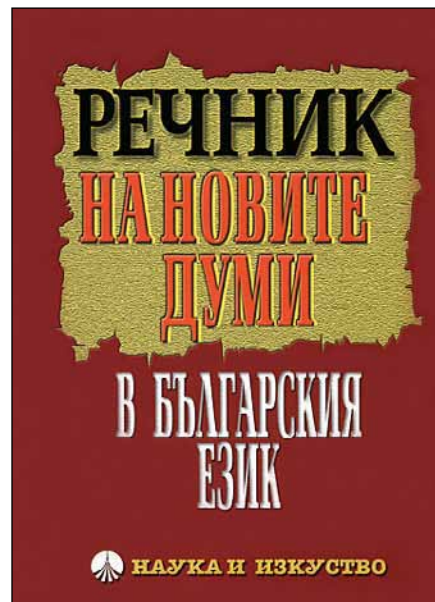
Зорбонавт – човек, който се търкаля в голяма прозрачна топка.

Номофоб е този, който се страхува да не остане без мобилен апарат.

Бигорексикът е индивид, обсебен от манията да трупа мускули.

Авиосимулатор – компютърна игра, в която се симулира управление на самолет (с обяснение за първата игра от този род)

Овърдрафт – вид банков кредит, предоставен на заплащания по

текуща сметка на клиент, при който теглените суми надвишават постъпленията по сметка с определен лимит. Овърдрафт – инструмент за краткосрочно финансиране, от англ. – overdraft

Импортвам – въвеждам файлове от една програма в друга, които при необходимост са конвенгиранни. От англ. – import

До преди 20 години думи като *мониторинг, брокер, бодигард, дилър, супервайзер, дистрибутор, одитор, имиджмейкър, омбудсман, маршруткаджия, бингаджия, клинична пътека, клонинг, хоспис, джипи, юпи, субсидиар, туининг, офшорка, хеджа, кеш, синдик, франчайзинг, смърфинг, стенбай кредит, моладжия, фючъринг, мултибранд, банкомат, смарткарта, пиар, билборд, Абсурдистан, чалгизация, бананизиране, ченгесар, агиткаджия, клиентелист* бяха почти непознати за обикновения гражданин. През последното десетилетие повечето от тях са широко навлезли във всекидневния речник на българите.

Мария Захариева
(по материали
от българските медии)